

Øyensykdommer hos border collie

Forfatter

Cathinka Kjelstrup, NSG

Sammendrag

I de siste årene har helsen til border collien fått mer fokus, og da i hovedsak øyensykdommer. Bakgrunnen for dette er utarbeiding av Rasespesifikk avlsstrategi for border collie og fordi øyensykdommer er i fokus hos ISDS i Storbritannia.

Publisert

2016

Referanse

Sau og Geit 3/2016

Utskriftsdato

04.12.2024 www.fag.nsg.no

Øyensykdommer hos border collie

I de siste årene har helsen til border collien fått mer fokus, og da i hovedsak øyensykdommer. Bakgrunnen for dette er utarbeiding av Rasespesifikk avlsstrategi for border collie og fordi øyensykdommer er i fokus hos ISDS i Storbritannia.

Man kan fort bli forvirret over alle forskjellige sykdommer som finnes. I denne artikkelen skal vi prøve å forklare forløp og hvilke øyesykdommer som kan oppstå hos border collie.

Collie Eye Anomaly (CEA)

CEA er den mest utbredte av alle øyesykdommer hos border collien og er en forandring i øyet. CEA er en ganske sammensatt sykdom, og flere sider av sykdommen er ukjent, men den avgjørende lesjonen (skaden/forandringen) er en blek flekk på baksiden av øyet. Denne lesjonen kalles «choroidal hypoplasia (CH). Alle hunder som er berørt av CEA har CH. Hunder som er sterkt rammet kan ha groper som påvirker netthinnen

og nærliggende vev. I de hardest rammede tilfeller kan hunden bli helt blind.

Sykdommen er arvelig og det finnes en DNA-test der en kan undersøke om hunden er normal, bærer eller kan utvikle diagnosen. Det er lite forskning på DNA-testen, men det som er gjort av forskning er også basert på langhåret collie og australien shepherd som er bedre definert.

En DNA-test er en screening for å se om en hund kan utvikle sykdommen og ikke en diagnose for sykdommen. Om hunden får «affected» (bærer) på testen trenger den heller ikke alltid utvikle sykdommen fullt ut, men sannsynligheten er stor. Paring mellom to hunder som er bærere skal ikke forekomme.

Progressiv retinal atrofi (PRA)

Symptomene som man merker først ved PRA er at hunden har redusert syn i mørket og etter hvert utvikler nattblindhet. Dette kommer av at PRA først affiserer netthinnens staver som er de cellene som oppfatter det svake lyset i skumring og demring, eller under dårlige lysforhold.

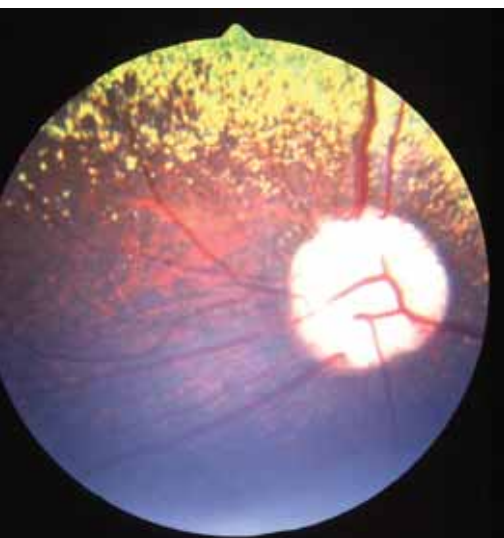
Utviklingen av sykdommen etablerer seg med redusert syn fra 2-5 års alder. Utviklingen til blindhet tar vanligvis 1-3 år, slik at hunden som regel vil bli blind ved 3-8 års alder. PRA kan kun oppdages ved øyelysing, og det er ennå ikke utviklet en gentest for dette. Forekomsten av PRA er svært lav, men denne kan fort forveksles med Working dog retinopati, fordi sluttfasen er svært lik for begge sykdommer.

Særlig hannhunder som brukes i avl bør øyelyses årlig, og syke hunder bør ikke brukes i avl. På grunn av usikkerhet rundt arvegangen til PRA bør det vises varsomhet når det skal avles på søsken, eller samme kombinasjon av foreldre dyr.

Retinopati

Det finnes tilstander i netthinnen (retina) som i noen tilfeller kan minne om PRA. Ordet retinopati er et samlebegrep og betyr «sykdom i netthinnen». PRA og Working dog retinopati er en form for retinopati som har et spesielt forløp med spesielle symptomer, og har derfor fått et eget navn.

Retinopati kan skyldes flere årsaker;

Bildet viser sykdommen CEA slik det vises for øyelyser.

Øyelysing av avlshundene er et viktig tiltak i kampen mot CEA (illustrasjonsfoto).

Godt syn er viktig for en arbeidshund.

inkludert infeksjoner, parasitter, skade, føring eller arvelige faktorer. En hund med usikker retinopatidiagnose må øyelyses om igjen, i løpet av enten noen måneder eller innen ett år. Veterinæren vil da se om det har vært utvikling i tilstanden. De tilstandene som utvikler seg over tid er de som ofte får en diagnose. Bemerkning på skjema om at det er endringer i retina trenger derfor ikke være en diagnose på sykdom, men en merknad øyelyseren gjør for at en bør følge med på utviklingen ved neste øyelysing. Retinopati kan være både arvelig og ikke arvelig, men dette er det ennå ikke forsket nok på. Hunder der en har funnet retinopati ved øyelysing anbefales å øyelyses med jevne mellomrom. Hund med diagnostisert, arvelig retinopati anbefales og ikke brukes i avl.

Working dog retinopati

Working dog retinopati, også kalt Working dog PRA, er det gjort en undersøkelse på i Rogaland, fra 2003 til 2009. I denne undersøkelsen påviste man forandringer på 28% av de undersøkte hundene, av disse var 89% hanner. Dette betyr at X-kromosom tilknyttet arvegang har vært diskutert i den forbindelse, men også miljøpåvirkninger kan ha mye å si for sykdommen. I undersøkelsen som ble gjort har det vært store geografiske forskjeller i utbredelse, og dette kan

være en indikasjon på at miljøfaktoren kan ha noe å si.

Det ble også gjort undersøkelser i Storbritannia på begynnelsen av 1990-tallet. Også her var en stor del av hundene med sykdomssymptom hannhunder. Mange hadde fått diagnosen PRA, men det viste seg at de fleste av disse hundene ved reeksaminering hadde working dog retinopati. Denne rapporten vurderte det til at sykdommen både har en arvelig faktor og en miljøfaktor.

Working dog retinopati er den øyesykdommen hos border collie som oftest oppdages ved øyelysing. Sykdommen finnes også i en variant hos både «sledehunder», andre typer arbeidende gjeterhunder og løps-hunder. De fleste øyelysere kjenner igjen tegnene på sykdommen, men det varierer også hva øyelysere beskriver dette som. De vanligste beskrivelsene er arr eller ormearr. Dessverre er disse ofte ignorert eller avvist som en påtatt inflammatorisk retinopati, eller blitt rapportert som PRA eller mistenkt PRA.

Sykdommen kan påvises ved øyelysing, men ofte er hundene eldre enn 1 år ved påvisning. Det hjelper ikke å lyse valper for å oppdage sykdommen.

Årsaken til sykdommen skyldes en betennelse i netthinnen, men det ligger en arvelig defekt til grunn for at betennelsen skal kunne utvikle seg. Dette er bakgrunnen for at sykdommen ses hos

noen raser, men ikke alle. Om problemet hadde vært spolorm hadde dette rammet alle raser, da alle hunder er utsatt for dette. Det utelukker altså ikke en arvelig underliggende årsak selv om sykdommen er forårsaket av en betennelse/infeksjon.

Hunder som utvikler sykdommen har ofte ulik utvikling på øynene - ett av øynene blir påvirket først. Den dårlige nyheten med denne sykdommen er at den er veldig vanlig. Det er ingen måte å kontrollere, forhindre eller behandle sykdommen på.

Avlsrådet anbefaler likevel at avls-hunder bør øyelyses årlig, særlig hannhunder, og at hunder som får diagnosen working dog retinopati ikke bør brukes i avlen.

Øyesykdommer

Konsekvensen av å avle på hunder med sykdommer som har usikker arvegang kan være stor. Dersom valpene blir syke etter noen år, kan man risikere at det rettes erstatningskrav mot oppdretterne.

Øyelysing er et godt verktøy for å oppdage ulike sykdommer. Valper kan lyses for å oppdage CEA, men de andre sykdommene må øyelyses ved et senere tidspunkt for å oppdages.

En blind border collie gjeter ikke, derfor mener avlsrådet at oppdrettere må ha fokus på disse sykdommene.

Tekst og foto: Cathinka Kjelstrup